

Asia: VN/24399/2023

Edunvalvontalainsäädännön ajantasaistaminen; työryhmän mietintö

Laki edunvalvontavaltuutuksesta (valtuutetun esteellisyys 17 §, omaisuuden lahjoittaminen 18 §, suhde eräisiin muualla laissa oleviin valtakirjaa koskeviin säännöksiin 20 §, edunvalvojan määrääminen valtuutetun tehtäviin 21 §, voimaantulosäännös)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

Ei lausuttavaa.

Laki holhustoimesta (esteellisyysperusteiden tarkistaminen 32 §, lupasäännösten ajantasaistaminen 34 ja 34 a §, 39 §, alaikäisen edunvalvonnan rekisteröinti 66 ja 66 a §, voimaantulosäännös)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

Holhustoimilain 34.1 §:n 4-kohtaa täsmennettäisiin siten, että edunvalvojalla ei ole oikeutta ilman holhousviranomaisen lupaa päämiehensä puolesta ottaa rahallinaa. Holhousviranomaisen lupaa ei kuitenkaan jatkossakaan tarvittaisi valtion takaaman opintolainan ottamiseen.

Tarkoituksenmukaisuusnäkökulmasta on perusteltua, että opintolainan ottamiseen ei jatkossakaan tarvittaisi holhousviranomaisen lupaa. Esimerkiksi lupamenettelyn kestosta johtuen opiskelijan mahdollisuudet aloittaa opintonsa saattaisivat heikentyä, jos hän ei saisi opiskeluun sitä tukea, joka hänelle lakisääteisesti kuuluu.

Muistiossa olisi kuitenkin Kelan näkemyksen mukaan perusteltava se, miksi opintolainan ottamiselle ei jatkossakaan tarvittaisi holhousviranomaisen lupaa. Erityisesti perustelujen merkitys korostuu, kun säännökseen ehdotetaan otettavaksi nimenomainen maininta siitä, että holhousviranomaisen lupaa ei tarvita hyvinvointialueen myöntämän sosiaalisen luoton ottamiseen. Muistion perustelujen mukaan ”sosiaalisesta luototuksesta annetun lain (1133/2002) mukaisen luotonannon tarkoituksena on ehkäistä taloudellista syrjäytymistä ja ylivelkaantumista sekä edistää henkilön ja perheen itsenäistä suoriutumista. Sosiaalista luottoa myönnetään vain perustellusta syystä ja hakijan

takaisinmaksukyky arvioidaan ennen luoton myöntämistä.” Opintolainaa ei myönnetä vain perustellusta syystä eikä hakijan takaisinmaksukykyä arvioida yhtä tarkasti kuin sosiaalista luottoa myönnettäessä. Siten perustelut, jotka koskevat sosiaalisen luoton ei-luvanvaraisuutta, eivät päde sellaisenaan opintolainaan.

Nähdäksemme esimerkiksi alaikäisen edunvalvoja voi nostaa opintolainan ilman, että alaikäinen on antanut siihen erikseen lupaa. Jos Kela takaajana maksaa opintolainan pankille ja Kelan perittävänä oleva opintolaina siirtyy ulosoton perintään, voi alaikäinen menettää luottotietonsa. 15-18 -vuotiaan henkilön luottotietoihin voidaan merkitä ulosoton toteama varattomuus eli varattomuusmerkintä.

Vaihtoehdot ja työryhmän harkitsemissa muista kysymyksistä, joihin ei ehdoteta muutoksia (mietinnön luvut 5.1 ja 5.2)

Näkemyksenne näissä luvuissa käsiteltyjen asioiden lainmuutostarpeista?

Työryhmän mietinnössä on nostettu esiin edunvalvojen ja edunvalvontavaltuutettujen ilmeinen tarve sähköiseen puolesta asiointiin päämiehen henkilöä koskevissa asioissa. Myös Kela on saanut asiasta runsaasti asiakaspalautetta. Kela pitää tärkeänä, että asiaa selvitetään edelleen ja asiaan liittyviä lainsäädännön sekä asiointipalvelujen kehittämistoimenpiteitä arvioidaan ja työstetään mahdollisimman joutuisasti, jotta rekisteriperusteinen sähköinen asiointi mahdollistuu OmaKannan kaltaisissa palveluissa. Kelan näkemyksen mukaan muutosten edistämiseksi on tärkeä merkitys kansallisella sääntelyllä, koska ilman säännöksiä on todennäköisistä, että sähköistä asiointia kehitetään palvelukohtaisesti eri tavoin. Kela ja Kanta-palvelut haluaa olla mukana yhteistyössä, jotta sähköistä asiointia voidaan kehittää vastaamaan kasvavaa asiakastarvetta.

Pääasialliset vaikutukset (mietinnön luku 4.2)

Onko teillä täydennettävää ehdotuksen vaikutusarviointeihin?

Ei lausuttavaa.

Muuta

Onko teillä muuta lausuttavaa työryhmän ehdotukseen liittyen?

Mietinnön liitteessä nro 2 oli mainittu DVV:n käsityksen mukaisina tärkeinä kehityskohteina/edistettävänä asioina mm. sähköisen edunvalvontavaltakirjan mahdollistaminen sekä holhousasioiden rekisterin ja väestötietojärjestelmän keskinäisen suhteen arvioiminen ja tarvittaessa muuttaminen.

Kuten DVV, myös Kela pitää tärkeänä digitaalisten palveluiden käytön edistämistä. Esimerkiksi eläke-etuuksien saajista merkittävä osa on heitä, joiden asioita hoitaa edunvalvoja tai edunvalvontavaltuutettu. Jos edunvalvontavaltakirja olisi sähköisessä muodossa ja Kela voisi saada sen käyttöönsä sähköisesti, edunvalvontavaltakirjaa ei tarvitsisi erikseen pyytää edunvalvontavaltuutetulta. Kelan näkemyksen mukaan tämä sujuvoittaisi edunvalvontavaltuutetun asiointia kaikissa palvelukanavissa. Tähän liittyen voisi myös sähköisen puolesta asiointin tarkastelun yhteydessä olla tarkoituksenmukaista nostaa esille myös rekisteriperusteisen puolesta asiointin

toimivuus mahdollisesti muissa palvelukanavissa. Tällä hetkellä on mahdollista, että edunvalvontavaltuutetut voivat (tietyin rajauksin) asioida päämiehen puolesta sähköisesti tämän taloudellisissa asioissa ilman erillistä Suomi.fi-valtuutta. Asiointioikeus tarkistetaan sähköisessä asiointissa holhousasioiden rekisteristä. Jos esimerkiksi edunvalvontavaltuutettu voi rekisteriperusteisesti asioida päämiehensä puolesta sähköisesti, voiko edunvalvontavaltuutettu asioida yhtä sujuvasti myös puhelimitse tai palvelupisteellä, siten, että asiointioikeus voitaisiin luotettavasti tarkistaa (ilman, että tämä edellyttäisi valtakirjakopion toimittamista)?

Kelan näkökulmasta olisi hyödyllistä kehittää myös yleisille edunvalvojille mahdollisuus sähköiseen asiointiin. Jos esimerkiksi hakemukset ja lisäselvitykset voitaisiin saada sähköisesti suoraan etuusjärjestelmään, vähentäisi tämä ainakin postinkäsittelyä, skannausta ja indeksointia. Sähköinen asiointi voisi helpottaa ja nopeuttaa myös esimerkiksi tilinumerotietojen ilmoittamista, mikä sujuvoittaisi myös Kelan omia prosesseja.

Kormu Annina
Kansaneläkelaitos